CZU: 37.015.3:796.333 **https://doi.org/10.59295/sum5(165)2023_28**

ARGUMENTAREA NECESITĂȚII PREGĂTIRII INTEGRATE A ARBITRILOR DE RUGBY DE ÎNALTĂ CALIFICARE

Robert DIACONESCU
Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport

Nicolae BRAGARENCO
Universitatea de Stat din Moldova

Acest articol scoate în evidență necesitatea unei abordări speciale în pregătirea arbitrului ce oficializează un meci de rugby. Abordarea specială a pregătirii arbitrului de rugby este determinată de complexitatea jocului, care este caracterizată prin multitudinea de acțiuni tehnico-tactice operate de sportiv în cele trei forme de joc, joc grupat-penetrant, joc desfășurat și jocul cu piciorul, dar și de existența momentelor fixe și multitudinea punctelor de fixare caracteristice jocului. Cunoașterea regulilor de joc și pregătirea fizică a arbitrului nu este suficient pentru a dirija un meci de rugby, a aplica corect și imparțial prevederile regulamentului. Arbitrul trebuie să posede cunoștințe aprofundate despre tehnica și tactica jocului care va permite anticiparea abaterilor de la regulament. Totodată este de menționat faptul că pregătirea arbitrilor de rugby trebuie să se producă într-o formă complexă, aplicând strategii care să îmbine metodele și mijloacele pregătirii teoretice, fizice, tehnico-tactice și psihologice. Această abordare, în literatura de specialitate, este definită pregătire integrată.

Cuvinte-cheie: *competiție sportivă, rugby, arbitr, pregătire integrată.*

ARGUMENTING THE NEED FOR INTEGRATED TRENING OF HIGHLY QUALIFIED RUGBY REFEREES

This article highlights the need for a special approach in training the referee who officiates a rugby match. The special approach to the training of the rugby referee is determined by the complexity of the game, which is characterized by the multitude of technical-tactical actions operated by the athlete in the three forms of the game, group-penetrating game, open game and the game with the foot, but also by the existence of moments fixed and the multitude of fixing points characteristic of the game. Knowledge of the rules of the game and physical training of the referee is not enough to direct a rugby match, apply the rules correctly and impartially. The referee must possess a thorough knowledge of the technique and tactics of the game that will allow anticipation of deviations from the rules. At the same time, it should be mentioned that the training of rugby referees must be produced in a complex form, applying strategies that combine the methods and means of theoretical, physical, technical-tactical and psychological training. This approach, in the specialized literature, is defined as integrated training.

Keywords: *sports competition, rugby, referee, integrated training.*

Introducere

Competiția sportivă, pe lângă activitatea de demonstrare a performanței sportive, urmărește și alte funcții, precum cea a integrării sociale, culturale, economice și politice, care constau în satisfacerea unor cerințe legate de întrecerea sportivă. Pentru a face față cerințelor distinse ale competițiilor sportive, în scopul organizării și desfășurării la un nivel înalt a competiției, este necesară o colaborare intensă a tuturor actorilor implicați, dar totodată impune și formarea sau dezvoltarea personală și profesională a acestora, specific domeniilor de implicare.

Arbitrul, definit în dicționarul explicativ ca „persoană însărcinată să supravegheze și să conducă desfășurarea reglementară a unei competiții sportive, are controlul absolut al jocului”, este unul din actorii decisivi a competiției sportive. În condiţiile actuale de dezvoltare a sportului sunt înaintate cerinţe majore faţă de activitatea arbitrului, provocate de condiţiile de maximă tensiune psihică şi fizică în timpul compe-

tiţiilor sportive. Acestea se datorează sportivilor care demonstrează un progres evident din punct de vedere fizic, tehnico-tactic și de combativitate, suporterilor care sunt din ce în ce mai agresivi și violenți, managerilor cu orgolii pentru atingerea obiectivelor programate.

Arbitrajul este o activitate deosebit de dificilă în majoritatea jocurilor sportive şi există multe cazuri în care arbitrii cu experiență comit greșeli cu repercusiuni negative asupra desfășurării ulterioare a jocului și chiar asupra rezultatului [1, p. 224]. În acest context, pentru a evita situațiile de conflict, este absolut necesară analiza conținutului pregătirii arbitrilor și depistarea impedimentelor ce diminuează pregătirea arbitrilor de înaltă calificare.

Conținutul jocului de rugby

Jocul de rugby, definit de Badea Dan [2, p. 5] „ca sport colectiv de luptă, cu conţinut motric variat şi bogat", descris de specialiștii E. S. Haihema și V. J. Haihema [3, p. 16] precum „un joc complicat din punct de vedere tehnic şi bogat în mişcări neașteptate, care sunt pe placul jucătorilor şi spectatorilor", subliniat de cercetătorul N. Bragarenco [4, p. 20] prin complexitatea jocului care „constă în posibilitatea manevrării balonului atât cu mâna, cât şi cu piciorul, deosebind forme de joc la mână (jocul grupat – penetrant şi jocul desfăşurat), precum și forma de joc cu piciorul", impune arbitrului un volum intens de muncă, condiționată de o pregătire pe mai multe compartimente, pentru a face față rigorilor jocului.

Complexitatea și regulile jocului de rugby, pe care un arbitru trebuie să le aplice în timpul competiției, spre deosebire de celelalte jocuri sportive, sunt determinate de specificul jocului: contactul cu adversarul și solul, numărul de jucători în teren și multitudinea de acțiuni tehnico-tactice utilizate de sportivi. Dar, totodată, se intensifică activitatea judecătorului de centru și prin originalitatea jocului de rugby, care se reflectă prin următoarele reguli specifice [4, p. 21]:

- se autorizează contactul colectiv frontal;
- se permite atingerea balonului cu orice segment al corpului;
- se permite deplasarea cu balonul fără restricţii şi fără condiţionări de manipulare;
- se interzice transmiterea balonului cu mâna unui partener situat în faţa purtătorului de balon.

Activitatea specifică a arbitrului de rugby în competiție

Activitatea arbitrului de rugby în timpul unei competiții oficiale, conform literaturii de specialitate, constă în aplicarea corectă a prevederilor regulamentului. Însă, aceasta este condiționată și de alte cerințe pe care un arbitru de rugby trebuie să le întrunească:

- cunoașterea legilor de joc și a definițiilor acestora;
- cunoașterea gesticii arbitrului de centru și de margine;
- pregătirea fizică corespunzătoare;
- amplasarea și poziționarea în teren, în contextul formelor de joc;
- interpretarea situațiilor de joc și luarea deciziilor;
- comunicarea eficientă cu toți actorii implicați.

Regulamentul jocului de rugby [5] cuprinde peste 100 de definiții încadrate în 21 de legi, cu mai multe articole pentru fiecare și sancțiunile respective, pe care arbitrul are datoria de a le aplica corect la fiecare meci, respectând principiile de bază ale jocului de rugby (integritate, pasiune, solidaritate, disciplină și respect). Aceasta scoate în evidență volumul de cunoștințe pe care arbitrul trebuie să le posede pentru a putea oficializa un meci. Deci, pentru a însuși toate prevederile regulamentului, arbitrii apelează la mai multe forme de activități de formare a cunoștințelor, cele mai frecvent sunt aplicate: studiu individual al regulamentului, participarea la seminare și stagii de pregătire a arbitrilor, exersarea pe platforme instructive specializate.

Parte integrată a judecării prezintă și mecanica arbitrajului/ gesturile, ele sunt folosite pentru comunicare nonverbală cu scopul de a explica arbitrilor asistenți, jucătorilor și spectatorilor ce și de cine a fost comisă încălcarea, precum și ce fel de pedeapsă ar urma. În regulamentul jocului de rugby acestea sunt definite prin noțiunea de „gestica oficialilor" și sunt clasificate în felul următor:

- gestica primară a arbitrului (7 gesturi);
- gestica secundară a arbitrului: grămadă/ margine (7 gesturi);
- gestica secundară a arbitrului: lovitură liberă (4 gesturi);

- gestica secundară a arbitrului: lovitură de pedeapsă (23 gesturi);
- alte elemente de gestică (9 gesturi);
- gestica arbitrului asistent (3 gesturi).

Deși gesturile arbitrului sunt cunoscute de toți actorii competiției sportive, arbitrul, pe lângă cunoașterea lor, trebuie să le reproducă corect din punct de vedere al biomecanicii mișcării, estetic, și comunicarea prin intermediul lor să fie precisă și explicită. Pentru formarea deprinderilor de gesticulare eficientă și aplicarea lor corectă, arbitrul va apela la metodele de învățare specifice educației fizice (de formare a deprinderilor și priceperilor motrice), gesturile trebuie însușite odată cu legile jocului.

Pregătirea fizică a arbitrilor de rugby este un factor hotărâtor pentru managementul eficient al unui meci de rugby. Aceasta este condiționată de timpul regulamentar de joc, care este compus din 2 reprize a câte 40 min. fiecare, de dimensiunile terenului, dar și de viteza de îndeplinire a acțiunilor tehnico-tactice de către jucătorii posesori de minge.

Pentru un arbitru din jocurile sportive sun caracteristice mai multe modalități de deplasare, conform specialiștilor care au studiat activitatea arbitrilor în terenul de joc[6, 7], se disting următoarele forme de deplasare:

- mers și alergare lentă(uniformă) înainte și înapoi;
- deplasări cu pași alăturați spre lateral, spre înainte-lateral și spre înapoi-lateral;
- alergare întru-un tempo mediu;
- accelerații pe distanțe scurte 10-20 m., în regim de forță-viteză;
- alergări de viteză maximă pe distanțe mai mult de 20 m.

De fapt, distanța integrală de deplasare a unui arbitru central pe terenul de rugby este diferită și este determinată de mai mulți factori, cum ar fi nivelul de pregătire a echipelor, nivelul competiției, condițiile climaterice etc. și ea variază de la 10 la 14 km. Distanța de deplasare prin diferite forme de deplasare, prezentate mai sus, până în prezent nu sunt studiate, inclusiv pentru centralul jocului de rugby. Cunoașterea doar a distanței integrale efectuate pe parcursul unui meci nu reflectă pe deplin care ar trebui să fie nivelul pregătirii fizice a arbitrului, sau nivelul optim al condiției fizice pentru un arbitru eficient.

Datele enunțate mai sus scot în evidență doar deplasările în ansamblu, însă, specific jocului de rugby, activitatea unui arbitru presupune și alte activități motrice, ale celorlalte segmente ale corpului. Aceste activitățile motrice care nu sunt luate în calcul sunt gesticulația arbitrului, ele nu sunt aplicate doar la fazele fixe ale jocului, dar și pe parcursul întregului joc deschis, având scop de comunicare imediată cu sportivii și de prevenire a unor situații de antijoc. În acest sens putem confirma ferm că pregătirea arbitrilor de rugby, din punct de vedere fizic, nu trebuie limitată doar la dezvoltarea rezistenței generale, este necesară o pregătire complexă cu accent pe rezistența specifică.

Amplasarea și poziționarea corectă în teren a arbitrului central, precum pregătirea teoretică și fizică, va influența direct asupra calității jocului. Existența celor 6 faze fixe (lovitura de începere și de reîncepere, lovitura directă și lovitura indirectă, marginea și grămada ordonată), a celor 2 puncte de fixare (moll și rukk), precum și a celor 3 forme de joc deschis (jocul grupat – penetrant, jocul desfăşurat şi jocul cu piciorul) [2], impune arbitrului eforturi suplimentare pentru poziționarea corectă în teren. Aceasta este necesar pentru a fi cât mai aproape de fazele jocului, în diferite zone de atac sau de apărare, în scopul luării unor decizii corecte atunci când se încalcă prevederile regulamentului.

Cunoașterea fazelor fixe, a punctelor de fixare și a formelor de joc de către oficialul meciului nu este suficient pentru a se poziționa corect în teren. Deci, arbitrul, pe lângă cunoașterea legilor jocului, pentru a anticipa unele abateri de la regulament, trebuie să posede cunoștințe specifice ale tehnicii, cunoștințe specifice ale tacticii, dar și a strategiei jocului de rugby.

O altă calitate specifică a arbitrului este interpretarea situațiilor de joc și luarea deciziilor de sancționare privind abaterile de la regulile jocului. Deciziile arbitrului sunt principala pârghie de control în timpul derulării meciului, ele trebuie abordate corect și bazate pe criterii specifice impuse de regulamentul jocului, abaterile sunt comunicate sportivilor oral sau prin intermediul gesturilor.

Interpretarea situațiilor de joc și luarea deciziilor sunt proprietăți specifice de funcționare a sistemului

psiho-senzorial al arbitrilor. Aceste capacități de funcționare a organismului, care sunt de natură motrică, anatomo-funcțională sau psihologică cuprind:

- indicatori vizuali;
- capacitatea de a distinge caracteristicile spațiale;
- câmpul vizual al ochilor;
- viteza de primire și procesarea informațiilor vizuale complexe;
- rezistența sau capacitatea organismului de a face față oboselii.

Specific domeniului educație fizică și sportului aceste capacități de funcționare a organismului sunt definite drept capacități coordinative (capacitatea organismului de a se adapta în situații mereu schimbătoare) și fac parte din componenta pregătirii specifice a antrenamentului sportiv [5, p. 35].

Pe lângă cele menționate mai sus, cercetătorul Kuzmin M. A. [6, p. 107] scoate în evidență variabilitatea manifestării trăsăturilor de personalitate ale arbitrilor Autorul distinge la arbitrii de înaltă calificare un nivel înalt de dezvoltare a calităților volitive:

- curaj și demnitate;
- inițiativă și independență;
- expresivitate și generalizare;
- rezistență și autocontrol.

un nivel înalt de inteligență:

- conștientizare;
- capacitatea de a generaliza; capacitatea de a stabili conexiuni logice între concepte;
- capacitatea de a găsi modele logice.

un nivel înalt de proprietăți ale temperamentului:

- subiect și egercitate generală;
- tempo social și general.

Din cele analizate mai sus putem constata că pregătirea arbitrilor, în special a arbitrului de rugby, prin componentele sale de pregătire, este identică pregătirii sportive a jucătorilor de rugby, care conține pregătire fizică generală și specifică, tehnică și tactică, teoretică și psihologică. Spre deosebire de pregătirea jucătorului, procesul complex de pregătire a arbitrului este orientată spre activitatea competițională. În literatura de specialitate, abordarea complexă a diferitor laturi ale pregătirii, se definește pregătirea competițională sau integrată.

Cercetătorii D.Tachii și A.Budevici-Puiu [8] susțin că pregătirea integrată include sfere majore, care fiind dezvoltate proporțional, vor aduce o armonie nu doar în corpul celui ce practică sportul, dar și în relația lui cu activitatea competițională. Tot ei susțin că fiecare parte a pregătirii, pe componente separate, este o consecință a utilizării limitate de metode şi mijloace și care nu este eficientă și atractivă în procesul de instruire. În orice probă de sport, pregătirea integrată este unul din factorii importanţi de obținere şi perfecţionare a măiestriei sportive. Pentru creșterea eficacității pregătirii integrale se folosesc metode și procedee metodice variate și cel mai important principiu al utilizării acestora în procesul de pregătire este utilizarea potrivită a unei abordări integrate, care presupune o combinație organică într-un exercițiu separat, în diferite tipuri de pregătire.

Concluzii

Pregătirea arbitrilor de rugby este condiționată de complexitatea jocului, care necesită o abordare specială. Formatorii de arbitri trebuie să pună la dispoziția acestora programe complexe de pregătire, dinamizate, care să asigure pe deplin orientarea şi pregătirea oficialilor de meci.

Din analiza jocului și activitatea specifică a arbitrului de rugby în competiție scoatem în evidență faptul că pregătirea acestora trebuie să fie complexă, care să cuprindă metode integrate și combinate ale pregătirii teoretice, pregătirii fizice generale și speciale și pregătirii psihologice.

Îmbinarea metodelor, procedeelor metodice și a mijloacelor în pregătirea arbitrilor corespunde termenului dat de literatura de specialitate - pregătire integrată sau competițională. Pregătirea integrată a arbitrilor, prin adaptarea metodelor și mijloacelor în condiții cât mai apropiate de joc va spori nivelul de prestare în competițiile oficiale.

Referinţe:

1. DIACONESCU, R. Referee training in performance sports: general concepts. În: II. International Liberty Interdisciplinary Studies Conference. June 26-28, 2022 Chicago, Illinois, p. 244-245.
2. BADEA, D. Rugby. Strategia formativă a jucătorului. București, Editura Universitară, 2012, p. 5.
3. ХАЙХЕМ, Е.С., ХАЙХЕМ, В.Ж. Регби на высоких скоростях. Москва: Физкультура и Спорт, 1970, с. 16.
4. BRAGARENCO, N. Dezvoltarea capacităţilor coordinative în cadrul pregătirii sportive a rugbiştilor junior. Teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău, USEFS, 2016, p. 21.
5. Regulamentul jocului de rugby. https://docplayer.ro/184310012-Legile-jocului-de-rugby-%C3%AEmpreun%C4%83-cu-carta-jocului.html
6. KUZMIN, M. A. Properties of personality in the activities of a football referee. In: Materialsofthe 27th Scientific Conference of St. Petersburg State Academy of Physical Culture after P. F. Lesgaft. SPb. (2000), p. 106-107.
7. SHIBAEV, A.V. Improving the training of football referees on the basis of the level of development of their psycho-physiological qualities. In: Physical Culture and Health Technologies in the XXI Century: Materials of the II All-Russian Scientific-Practical Conference, Issue 2. Malakhovka, 2009, p. 218-223.
8. TACHII, D. BUDEVICI-PUIU, A. Pregatire integrală pentru sambiști la etapa inițială de specializare. În: Congres Ştiinţific Internaţional consacrat Zilei Internaționale a Sportului Studențesc „Sport. Olimpism. Sănătate”, *Culegere de rezumate*, Ediția a IV-a, 19-21 septembrie, Chişinău: USEFS, 2019, p. 121-123.

Date despre autori:

Robert DIACONESCU, doctorand, Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova.
E-mail: ard.frr@gmail.com
ORCID: 0009-0007-9184-4151

Nicolae BRAGARENCO, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, șef al Departamentului Educație Fizică, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.
E-mail: nicolae.bragarenco@usm.md
ORCID: 0000-0003-1994-6317

Prezentat la 15.03.2023